جیهانی نموونەیی ناخ ...سەباح ڕەنجدەر

بۆ: ڕێبین ئەحمەد خدر ....

من پێودانگی شیعر نووسین لە کتێب فێرنەبووم، ڕوانین و ڕۆشنایی ناخ فەرمانی پێ کردم، ئەوەی دەیزانم دەینووسم و هەوڵدەدەم داهێنانی تێدا بکەم، ئەوەی ناشی زانم بیری لێ دەکەمەوە و هەوڵدەدەم بیزانم و لە داهێناندا بەکاری بهێنم. هەمیشەش مەیلێکی زۆرم بۆ خوێندنەوەی زەینی باشی شاعیرانی پڕ جووڵە و وزە هەبووە، هەستم کردووە شیعری پڕن و شتیان بۆ چێژ و فێربوون تێدایە. سەرمایەی من ژیان و خەیاڵمە، ژیان و خەیاڵ لە بوونی من دوورنین، ئەگەر ڕۆژانە لەبارەی ژیان و خەیاڵەوە نەخوێنمەوە، یان نەنووسم. هەست بە گوناه و دڵەڕاوکێ و تاوان دەکەم.

ساڵی 2004 دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس. کۆشیعری: (هەڵسانەوە)ی سامی شۆڕشی چاپ کرد. دوازدە شیعری خراوەتە دووتوێی، شیعر هەمیشە چاوی یەکەمم بووە و لە جیهانی ڕەش و سپی بردمیەتە دەرەوە، کتێبی دیار و جێی باسم بووە، هەست بە پەیوەندییە هەستیەکانم دەکەم و هەموو ئێخە هەستیەکانم دەخەمەڕێن. کە تازە سەرم لە هێلکەی شیعردا جووقابوو، شیعرەکانی سامی شۆڕشم بۆ ئەشقی خۆم لە دەفتەرێکدا یاداشت کردبوو. دەفتەرەکەم ناو نابوو گەنجینە، هەروەها شیعری شاعیرانی تری وەك: جەلالی میرزا کەریم و ئەحمەد تاقانە و محەمەد حەمە باقی و فازیل شەوڕۆ و جەلال بەرزنجی و شاعیرانی تریش. ئەم کردارە دوو تایبەتمەندی هاوبەشیان هەیە.

1- مانەوەی چێژ لە شیعرییەتی پێدا.
2- درێژکردنەوەی هەستەوەرییەکی بەردەوام لە ناخی خوێنەردا.
کە کۆشیعرە چاپکراوەکەیم بینی، کەموکورتییەکانی چێژ و بیرەوەری شێواندم و خەیاڵی تێکدام، دەفتەرەکەم پڕ بووەوە لە بیرەوەری و بنیادی ئەقڵی هەڵبژاردن و گەیشتن بە ڕەگوڕیشەی هۆشیاریی ئەدەبی و خاڵی ناوەندی دەق. تەنیا شیعری: (بووکی ئاو)م لانەبوو، پرسیاری ئەمیشم لە: (لوتفی شۆڕش) کرد. ئەمیش ناوی سەرچاوە و ژمارەی گۆقارەکەی پێ گوتم و پاشان هەرخۆی گەورەیی نواند و بۆی هێنام. هەستێکی ڕاستەوخۆ داوای لێ کردم داوا لە بەڕێوەبەری دەزگای ئاراس: (بەدران ئەحمەد حەبیب) بکەم. بە لێزیادکردنی هەشت شیعر،

چاپی دووەمی بکاتەوە. پێشنیارەکەی وەرگرتم و لە ساڵی 2012 چاپی دووەمی کردەوە.

دوای چاپی دووەم بە ماوەیەکی کورت، ڕێکەوتی دوو شیعری تریشیم کرد.
1- باوەشم دە: ڕۆژنامەی هاوکاری، ژمارە (52) .2/1/1970
2- لە دەفتەری عاشقێکی هەتاوەوە: ڕۆژنامەی هاوکاری، ژمارە (176) .20/7/1973
ئەوەی وای کرد ئەو دوو شیعرە لە ڕۆژنامەی هەولێر، ژمارە (2770) 21/1/2018 دا بڵاوبکەمەوە. ئەوەیە، نەوزاد ڕەفعەت لە ژمارە (4)ی گۆڤاری (باران) 2017 دا، شیعرێکی بە ناونیشانی: (تیری ئایرۆس)، (ئامادەکردووە) و بڵاوکردووەتەوە.

دەستپێك و نەوا و هەڵدانی بانگەوازی شیعرەکەی، لە دەستپێك و نەوا و هەڵدانی بانگەوازی شیعری: (هەڵسانەوە) وەرگرتووە. حەوت پەراوێزیشی بۆ نووسیوە. هەر حەوت پەراوێز زیادن و شتی زاندراو و باون. یەك پەراوێز پێویست بوو. کەچی ئەمیشی لە ئاگایی دوو دیودا نەنووسیوە، لەم نەنووسینەدا نائومێدییەکی ترسناك دەبینرێ. پێویست بوو ئاماژە بدات، کە دەستپێك و نەوا و هەڵدانی بانگەوازی شیعرەکەی، لە دەستپێك و نەوا و هەڵدانی بانگەوازی شیعری: (هەڵسانەوە) وەرگرتووە، دەی جا چی بووە. ئەگەر ویستی جارێکی تر لە (ئاگایی بێگەرد)دا شیعرەکەی بڵاوبکاتەوە، ئەم ئاماژەیە یارمەتی (خۆبوونی) و (چییەتی) نووسینی دەدات، (خۆبوونی) و (چییەتی)، تۆوی بە بێشتن بۆ بەخشش و وەرگرتنەوەی هاوسەنگی لەدەست دراو و ئاست پێدانەوەی. لەگەڵ ئەمەش یەکێتی بنیادی هەردوو شیعریش لە یەك جیان.
لە ئاگاییەکی بێگەرد تردا (نەوزاد ڕەفعەت) لە ژمارە، (189)ی گۆڤاری (ڕامان) 5/2/2013 دا، شیعرێکی بە ناونیشانی:
(ماڵێك بە میوانان ڕۆشن)، (ئامادەکردووە) و بڵاوکردووەتەوە. ناونیشانەکەی لە لاپەڕە (66)ی کۆشیعری: (شەوی چل ساڵە – سەباح ڕەنجدەر)، 2005 چاپخانەی وەزارەتی پەروەردە، هەولێر. وەرگرتووە.

(مرۆڤی خەیاڵپەروەریش
بەناو دەغڵدا دێت و ڕێگای دەکرێتەوە
ڕەنگی دەرگای ماڵە دانیشتووان ڕۆشنەکەی
لە دڵی نیشت).

قسەی سووڕاندووە و بە هێز و تەوژمەوە هەوڵی بەرهەمهێنانی

چەواشەکاری دا. بۆ ئەوەی، وەرگرتن، یان گواستنەوە، یان قۆپیەیەکی ناقۆڵای لەبن خوری حەفت ساڵان بشارێتەوە، لەملا و ئەولادا هەقیقەتەکەی ڕێك سەد و هەشتا پلە هەڵگەڕاندووەتەوە و مایکرۆفۆنێکی شەش دەمیشی بە دەست و دەمەوە گرتووە، دەستنیشانکردنی مێژووی نێوان 2005 بۆ 2013، ڕێك سەد و هەشتا پلە هەقیقەتەکە دەگەڕێنێتەوە دۆخی بەتاڵکردنەوەی پڕوپاگەندەکە، هەم داوەر و تاوتوێکاری چۆنیەتی ڕوودانی پرسەکان و هەموو شتێك بە جوانی ببینە.
ئەم ئاماژەیەم تەنیا بۆ ئەمە دا بڵێم: بۆ پڕوپاگەندەکردن بەرەو هەڵە خوێندنەوە، یان بۆ لەکەدارکردن، یان گومان خستنە سەر ئەزموونێك. لەسەر گوریسێکی بە گرێوگۆڵ و کورتدا یارییەکی بەتاڵی کرد و هاوڕا و پێڵ و هاودەنگی بۆ کۆ نەکرایەوە، ئەگەر پێناسەیەکی تاڕادەیەك ورد لە ڕووبەڕووبوونەوەیەکی خودیدا بخەینەڕوو، ئەو بارە چ مانا و لێکدانەوەیەکی دەبێت و ئاکاری چ کولتوورێك ئاشکرا دەکات، هەروەها لە هونەری وردەکاریی ویژداندا براوەی خەڵاتی سڕکردنەوەی (وشە) لە (وشە) دەبێت. دەشمەوێ لە ڕامانێکی هەستیار و فۆرم و تەکنیکێکی پەیڕەوکراودا دەستکاری مەودا و مانای پەندێکی بە (ماك) و (ڕەگ) بکەم و ڕووبەڕووی نیگەرانییەکی زۆرتری بکەمەوە.

هەتا خاوەن خەرمان ڕاوەدووی هەراسانکاری نا، هەراسانکار خاوەن خەرمانی هەراسان کرد. خەرمانی گەورەش هەمیشە هەراسانکاری بە دەورەوەیە. ئەی شیعری بێگەرد، داوای لێبووردنت لێ دەکەم. جار جارە دێمە سەر سەکۆی (ناچاری)یەوە. پەیوەندی ڕایەڵ و تانوپۆی گوتەزای باپیرانە: ئەوە نوێژە، بەری درێژە، هەموو شتەکان ڕابردوویەکی نادیاریان نییە و پێیاندا هاتوومەتەوە. بۆ ئەم وردە پرسانە کتێبێکم بەناونیشانی: (مەودای مانا) نووسیوە و لەسەر سەکۆی (ناچاری)یەکاندا وەستاوم، ئەوەی ویستوومە نووسیومە، ئەو شوێنانەی هەڵەم تێیاندا کردووە، پێیاندا هاتوومەتەوە و پێداچوونەوەم بۆیانکردووە. سەرەتا و کۆتایی هەر نووسینێکیش خوێنەرەکەیەتی، خوێنەری نموونەیی تەنیا ڕووکاری بابەت ڕێنمایی ناکات، بە هیچ پێودانگێك هەڵە و چەواشەکاری وەرناگرێت، نامۆیی لە هەقیقەتیش ناکات، فەزای زاڵ ماکی داهێنان و ڕەگی داهێنەرە، هەروەها ماك و ڕەگ جیهانی دەق و جیهانی خوێنەریشە، هەم کلیلی ناسینی دنیاشە.

ئەوەی خوێنی بە گەرمی لە جەستەی دنیا هێشتووەتەوە، ناکۆکی نێوان بوونەوەرەکانە، نەك دژایەتی. ناکۆکی چاوی مرۆڤ دەکاتەوە.

دژایەتیش هەموو شتێك لە چاو نزیك دەكاتەوە تا تەواو بەری چاوت دەگرێ، ئەوەندە خۆخوازت دەكات، تەنانەت ناولەپی خۆت و ناوچەوانی خوداوەندش نەبینی. ئەمە خەسڵەتی یەكەم و كۆتایی دژایەتییە. دژایەتی بایەخی زۆری لە دەست داوە و ناكۆكیش بایەخی زۆری بە دەست هێناوە.

دژایەتی ئاراستەیەكە لە مەودایەكی كورتدا تیر و هێڵەكەی بۆ خودی خراپەكار ئاراستە دەبێتەوە و لەناو تیر و هێڵەكەدا ڕایدەگرێت و وەك شەرمەزارێك دەیهێڵێتەوە، ئەگەر بچینە (ناوەند) و سەرنجێك لە بەردەوامێتی مێژوویی بدەین، دەگەینە ڕەگوڕیشەی هۆشیارییەوە، ئاخۆ ئەدەب و داهێنان چیان دەوەێ، چۆنیش دەتوانین ئەو (شوێن) و (كات)ە بپارێزین، كە جیهانی نموونەیی ناخمان پێی سپاردووین. خودا خۆی دەمانپارێزێت و داهێنان و جیهانی نموونەیی ناخمان، بەها و ئامرازی پێوانەن.

كانوونی دووەمی 2018 هەولێر